

DOĞRUDAN VATANDAŞ KATILIMININ YEREL YÖNETSEL KAPASİTEYE ETKİSİ

The Effect of Direct Citizen Participation on Local Administrative Capacity

Betül DİLFİRUZ*

Öz

Doğrudan vatandaş katılımı demokrasinin işlevlik kazanması için hayati önem taşımaktadır. Vatandaşlar karar alma süreçlerine doğrudan katılım sağladıklarında hem kendileri ile ilgili alınan kararlara dahil olmayı hem de nihai karara saygı duymayı öğrenmektedir. Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hız kesmeyen gelişmeler, kamu kurum ve kuruluşlarını kurumsal kapasitelerini her geçen gün geliştirmeye zorlamaktadır. Özellikle yerel yönetimlerde vatandaşların doğrudan katılımı yerel kapasite üzerinde etkin bir araç haline almıştır. Tüm bunlara bağlı olarak yerel halkın kendisi ile ilgili karar alma süreçlerine doğrudan katılımı ve bu katılımı sağlamakla görevli yerel yönetimlerin yönetsel kapasitelerini geliştirme çabası gündemi meşgul etmeye başlamıştır. Çalışmanın temel amacı da yerel yönetimlerde doğrudan vatandaş katılımını faydalarını tartışmak ve bu katılımı artırıcı yöntemleri ortaya çıkarmak olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda öncelikle doğrudan vatandaş katılımı, yerel katılım, yerel yönetsel kapasite gibi kavramların tanımlamaları yapılmış daha sonra ise yerel yönetimlerdeki vatandaş katılımının yerel kapasiteyi nasıl etkilediği açıklanmaya çalışılmıştır. Sonuç bölümünde konu bütünsel şekilde analiz edilmiştir. Etkin ve verimli hizmet sunumu için yerel yönetsel kapasiteyi geliştirici önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Katılım, Doğrudan Vatandaş Katılımı, Kapasite, Yerel Yönetsel Kapasite.

ABSTRACT

Direct citizen participation is vital for democracy to function. When citizens participate directly in decision-making processes, they learn both to be involved in the decisions taken about them and to respect the final decision. Today, rapid developments in information and communication technologies force public institutions and organizations to develop their institutional capacities day by day. Particularly in local governments, the direct participation of citizens has become an effective tool on local capacity. Depending on all these, the direct participation of the local people in the decision-making processes related to them and the efforts to improve the administrative capacities of the local governments responsible for ensuring this participation have started to occupy the agenda. The main purpose of the study is to discuss the benefits of direct citizen participation in local governments and to reveal the methods to increase this participation. In this context, firstly, the definitions of concepts such as direct citizen participation, local participation, local administrative capacity have been made, and then it has been tried to explain how citizen participation in local governments affects local capacity. In the conclusion part, the subject is analyzed holistically. Suggestions were made to improve local administrative capacity for effective and efficient service delivery.

Keywords: Participation, Direct Citizen Participation, Capacity, Local Administrative Capacity.

* Öğr. Gör., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Almus Meslek Yüksekokulu, Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Bölümü, betul.akyildiz@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3736-7637.

1. GİRİŞ

Demokrasinin uygulama aracı olarak görülen doğrudan vatandaş katılımı son dönemde her zamankinden daha çok gündemi meşgul etmeye başlamıştır. Modern dünya düzeninde katılımı, bir yurttaşlık görevi olarak gören vatandaşların her geçen gün artmasına rağmen doğrudan vatandaş katılımı hala istenilen düzeye ulaşmamıştır. Özellikle yerel yönetimlerde toplum içinde dezavantajlı olduğu düşünülen kesimlerin yönetim kademelerine dahil edilmesi olarak açıklanan doğrudan vatandaş katılımı, sistemlerin sürekliliği bakımından bir zorunluluk halini almaya başlamıştır. Demokratik yönetim ve doğrudan vatandaş katılımı toplumun bütün kesimlerinin bir iş bölümünde ve iş birliğinde olmasını gerekli kılan, çeşitli unsurları bünyesinde bulunduran karmaşık bir süreçtir. Bu süreçte bütün aktörler kişisel görüşlerini belirterek karar verme mekanizmalarında aktif rol oynarken, kendi görüş ve önerilerini kapsamayan nihai kararlara ise saygı duymak zorunda kalmaktadır. Bu durum sonuç olarak alınan kararlara bütün kesimlerin katıldığı fakat çoğunluğun kararının etkili olduğunun bir resmidir.

Geleneksel kamu yönetimi anlayışının yerini yeni kamu yönetimi anlayışının almasıyla birlikte kamu hizmetlerinin sunumundaki etkinliğin ve verimliliğin artırılması, kurumların yönetmel kapasitelerinin geliştirilmesi üzerinden değerlendirilmeye başlamıştır. Özellikle yerel yönetimlerde kaynak kullanımı ve sunulan yerel hizmetlerin kalite algısı değerlendirilmeye buna bağlı olarak da yönetmel kapasite geliştirilmeye çalışılmaktadır. Vatandaşların doğrudan katılımının yerel yönetimler üzerinde olumlu etkiler doğuracağı savı gün geçtikçe güçlenmiş, vatandaş odaklı hizmet üreten kurum ve kuruluşların ilerleyişi izlenmeye değer bir ivme kazanmıştır. Bu çalışmanın temel amacı ise; yerel yönetimlerde doğrudan vatandaş katılımının faydalarını tartışmak ve bu tartışmalar üzerinden katılımı artırıcı önerilerde bulunmaktadır.

2. DOĞRUDAN VATANDAŞ KATILIMI

Bireylerin parçası oldukları toplumun ortak kaynakları ve bu kaynaklarla ilgili tasarruf yetkisinin kullanılması süreçlerine dahil olmaları durumu katılım kelimesi ile karşılık bulmaktadır. Bu dahil olma, pratik anlamda bir siyasi davranış ile hareket etmenin yanı sıra vatandaşların kendileri ile ilgili karar alma süreçlerini takip etmesi ve bu süreçlere müdahil olması anlamını da taşımaktadır. Sosyal bilimlerde ve siyaset biliminde çokça yer verilen katılım kavramı, yurttaşların merkezde ülke yönetimi ile ilgili, yerelde ise müşterek ihtiyaçlarının karşılanması ile ilgili kararların alınması sürecinin bir parçası olmaları anlamını taşımaktadır.

Katılım, yöneticiler-yönetimler bakımından vatandaşların ve toplumun çıkarlarının gözetilmesi, sorunların çözüme ulaştırılması açısından önemli bir araç olarak görülmektedir. Yani herhangi bir vatandaşın yönetim süreçlerine katılım sağlaması bu süreçler hakkında bilgi sahibi olduğu anlamını taşımaktadır. Bireylerin karar verme süreçlerine dahil olması demokrasiye, siyasete ve toplumun sorunlarına olan ilginin arttığını göstermektedir. Bu bağlamda, birlikte yönetim anlayışı gelişmektedir ve katılım yönetim kavramında belirtildiği gibi yönetimde paydaşların söz sahibi olması durumunu gerçekleştirmektedir (Kaypak, 2011, s. 33). Vatandaş katılımına bağlı olarak hizmet sunumlarının kalitesi de artmaktadır. Şöyle ki; vatandaşın ne istediğinin ve eğilimlerinin yönünün belirlendiği yönetimlerde, neyin nasıl yapılacağı açığa kavuştuğu için hizmetler daha etkin ve verimli sunulmaktadır (Akyıldız, 2019, s. 20).

Sosyal bilimlerin birçok kavramı gibi katılım sözcüğünün de birden fazla tanımlanması mevcuttur. Türk Dil Kurumu'nun tanımına göre katılım; iştirak, katılma eylemi olarak açıklanmaktadır (<https://sozluk.gov.tr/?kelime=KATILIM>). Bu tanıma göre mevcut bir işe veya sürece dahil olma eylemi katılım anlamını taşımaktadır. Katılımda esas olan sorumluluk almak veya bir süreci başlatmaktır. Vatandaşların siyasal yönetimlere katılımını etkileyen belli başlı etmenler mevcuttur. Bunlar küreselleşme, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve devlet anlayışındaki değişim olarak özetlenebilir (Kutlu, 2019, s. 10). Küreselleşen dünyayla birlikte insanlar yakın uzak fark etmeksizin dünyanın her yerinde olan bitenden haberdar olmaya başlamıştır. Buna bağlı olarak da demokrasi anlayışında ve hizmet sunumundaki beklentilerde farklılıklar ortaya çıkmıştır. Yani küçük bir örnek ile açıklayacak olursak özellikle yerel yönetimler adına dünyanın herhangi bir köşesinde meydana gelen ilerlemeler -vatandaş memnun eden hizmet sunumları- diğer birçok yer ve o yerde yaşayan vatandaşlar için kıstas oluşturmaya başlamıştır. Katılımı etkileyen bir diğer unsur ise bilgi ve iletişim teknolojilerindeki akıl almaz ilerleştirelerdir. Teknolojinin bütün hayatımıza nüfuz etmesiyle birlikte bilgiye ulaşım her geçen gün kolaylaşmakta ve ucuzlamaktadır. Bu durumda vatandaşın yönetim süreçlerinden ve kaynak kullanımından haberdar olmasına ve süreçlere dahil olmasına yardımcı olmuştur. Eski devlet yapılarının ve anlayışlarının gün geçtikçe değişmesi-gelişmesi güçlü devlet anlayışının yıpranarak yok olmasına sebep olurken devleti vatandaş için hizmet üreten bir hale getirmiştir. Bu durum hizmet sunumunun merkezinde yer aldığını düşünen vatandaşların karar alma mekanizmalarına katılımının artmasına yardımcı olabilmektedir.

Vatandaş katılımı dar anlamda vatandaşların siyasal-yönetimsel karar alma süreçlerine birebir katılımı şeklinde anılırken geniş anlamda ise; karar alma süreçlerine

bütün vatandaşların dahil olması yani toplumsal olarak dezavantajlı durumda sayılan bireylere de söz hakkı tanınması anlamına gelmektedir (Seçkiner Bingöl, 2019, s. 53). Doğrudan vatandaş katılımı ise yönetim mekanizmalarına katılım açısından dezavantajlı konumda olan vatandaşların farklı yönetim kademelerine bilhassa yerel yönetimlere dâhil olması süreçlerine verilen addır (Kutlu ve Kahraman, 2018, s. 125). Gelişen dünya düzeniyle insanların siyasi olaylara ve yönetimlere bakış açıları ve onları etkileme istekleri günden güne farklılaşmış hatta bir artış göstermiştir. Bu bağlamda doğrudan vatandaş katılımının altını dolduran ve bu katılıma vatandaşları teşvik eden bazı ilkeler söz konusudur. Kutlu (2019)'da belirtilen bu ilkeler şu şekilde sıralanmaktadır:

- Yönetim sistemlerinde yerelliğin ön plana çıkarılması,
- Toplumunu alakadar eden kararların bir öncelik sırasına göre sıralanması,
- Temel amacın katılımı en üst düzeye çıkarmak olması,
- Yönetim dışı paydaşların kamusal alanda aktif olması,
- Yönetişimin içselleştirilmesi,
- Yönetimdeki kopukluğun giderilmesi için kararı alanlar ile kararı hayata geçirenler arasındaki mesafenin azaltılması,
- Sahip olunan misyonun açık olması ve bu doğrultuda bir vizyon edinilmesi,
- Demokratik bir mekanizma kurulmasıdır.

Doğrudan vatandaş katılımı bazı çevreler tarafından benimsenirken bazı çevreler tarafından da eleştirilmektedir. Bu bağlamda doğrudan vatandaş katılımını destekleyen görüş bu tür katılımın; gelişmeye müsait ve bireyleri geliştirici olduğunu, eğitici olduğunu, sorun çözücü ve halkı bütünleştirici olduğunu, gayrimeşru olanı meşru hale getirdiğini, hak ve özgürlükleri koruduğunu, araçsal olduğunu ve akla uygun olduğunu savunmaktadır. Doğrudan vatandaş katılımını eleştiren görüşe göre ise bu tür bir katılım; doğru olmayan ve niteliksiz bir temele sahiptir, verimli olması söz konusu değildir, bütün yönleri açıklığa kavuşmuş siyasi bir kavram değildir, ütöpiktir, yapıcı değildir ve sistemler için tehlike arz etmektedir (aktaran Kutlu, 2019, s. 16-19).

Doğrudan vatandaş katılımına başka bir pencereden bakacak olursak Avrupa Kent Bilgi Ağı (2019)'a göre; yönetimlerin toplumu alakadar eden kararları almadan önce bu kararlardan etkilenecek olan veyahut bu kararlara ilgi duyan vatandaşlarını karar verme sürecine dâhil etmesi anlamını taşımaktadır. Buna bağlı olarak bu süreç bilgiye erişim, danışma ve aktif katılım olarak aşamalara ayrılmıştır. Her-

hangi bir siyasi-yönetmel süreç hakkında bilgi sahibi olmadan ona ilgi duymak söz konusu değildir. Bu yüzden yönetmel süreçler hakkında vatandaşın bilgilendirilmesi ya da kaynak kullanımı gibi konulara dahil bilgilere erişebilmesi doğrudan katılım için büyük önem arz etmektedir. Danışma konusu daha çok süreçler devam ederken vatandaşlara o konu hakkındaki düşüncelerinin sorulmasını kapsamaktadır. Toplumsal bir kararın alınması sırasında vatandaşların fikir beyan etmesi belki de bir seçim yapması arzulanmaktadır. Aktif katılım doğrudan vatandaş katılımının en üst düzeyi olarak görülmekte ve vatandaşların belirli mekanizmalar dâhilinde karar verici konumda olmalarını sağlamaktadır.

Doğrudan vatandaş katılımı konusunda değinilmesi gereken bir diğer husus vatandaş katılımı modelleridir. Tanımlamadan sınıflandırmaya kadar birçok konuda olduğu gibi katılım modelleri konusunda da üzerinde fikir birliğine varılmış tek bir model yoktur. Mevcut teorilerin sayısının fazla olması ve çalışma açısından birisinin açıklanmasının daha verimli olacağı düşüncesiyle literatürde en çok kabul gören modellerden biri olan Uluslararası Vatandaş Katılım Birliği'nin Vatandaş Katılım Dizgesi (IAP2, 2007) adı altında tasarladığı vatandaş katılım modelinin açıklanması uygun görülmüştür. Bu modele göre vatandaş katılım dizgesi beş temel seviyeden oluşmaktadır. Başlangıç seviyesi olarak adlandırılan *Bilgilendirme*; vatandaşların mevcut sorunlardan haberdar olmasını ve bu sorunlara çözüm önerisi olarak geliştirilen fırsatlar hakkında doğru ve net bilgiye ulaşabilmesi anlamına gelmektedir. İkinci seviye olan *Danışma*; karar alma sürecinde vatandaşlara sorular sorulmasını ve onlardan geri dönüş sağlanmasını kapsamaktadır. Üçüncü seviye *Katılım (Dâhil olma)*; yönetim kademelerinin karar verirken istek ve arzuları doğru anlayabilmek etkin çözümler üretebilmek için vatandaşla bire bir çalışması anlamına gelmektedir. Dördüncü seviye *İş birliği*; siyasal veya yönetmel karar alma süreçlerinin her kademesinde vatandaşlara yer vermek ve sorunların çözümlerinde vatandaşların tercihlerinin uygulanmasıdır. Son seviye olan *Yetkilendirme* ise; karar verme sürecinin son raddesinde vatandaşın aktif rol oynaması anlamına gelmektedir. Daha açık bir ifade ile son sözün vatandaş tarafından söylenmesi demektir.

Doğrudan vatandaş katılımında vatandaşların hangi katılım araçları vasıtasıyla doğrudan katılımının sağlanacağı önemli noktalardan biridir. Vatandaşların fikir ve isteklerinin kararlara yansımaları sağlayan katılım araçları gün geçtikçe çoğalmakta, kullanım amacına göre birçok yeni araç ortaya çıkmaktadır. Bu araçlar; Halk toplantıları, Odak grup, Uzlaşma konferansı, 21.yy Kasaba toplantıları, Vatandaş jürileri, Vatandaş danışma grupları, Sanal zirve toplantıları, Bloglar, Müzakereci vatandaş toplantısı ve Kitle kaynaktır (Uçar Kocaoğlu, 2019b, s. 80-86). Tüm bu araçlar sayesinde vatandaşlar karar alma süreçlerinde bizzat yer almakta verilen ka-

rarlarda ve kaynak kullanımını gibi konularda beklentilerini dile getirmektedir. Bu sınıflandırma genel itibari ile amaca yönelik araç kullanılması temelinde şekillenmektedir. Fakat birden fazla katılım aracı kullanılması gereken durumlarda söz konusu olabilir bu durumlarda uygun görülen katılım araçları vasıtasıyla vatandaşlar karar alma süreçlerine dâhil edilmektedir.

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı değişimler ve dönüşümler sonucunda vatandaş katılımı -e ön adıyla teknolojik imkanlar dahilinde gerçekleşmeye başlamıştır. Genel olarak e-katılım adıyla anılan bu dahil olma hali farklı şekillerde tanımlanmaktadır. E-katılım; vatandaşların politika ve içeriklerinin oluşturulması sürecine katılımı için bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanması ya da devletin politika planlama bilgilerini yaymak ve planlamada vatandaşın görüşlerini bir girdi olarak değerlendirmek için bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanması olarak tanımlanmaktadır. Tanımlamalarda ortak payda çevrimiçi halk katılımıdır (aktaran Saylam, 2019, s. 93). Halkın çevrimiçi şekilde kamu hizmetlerine müdahale etmesinin temel şartı ise o kamu kurumuna ait bilgilerin erişilebilir olmasıdır. Ulaşılmak istenen bu dijital bilgiler ve hizmetler için en sık kullanılan platformlar kamu kurumlarının web siteleridir. Süreklilik arz eden kamu hizmetlerinin uzaktan ve 7/24 ulaşılabilen bir web sitesinden sunulması, bu hizmetlerin kalitesiyle birlikte etkinliğini ve verimliliğini de artırmaya elverişlidir. Bu bağlamda halkın demokratik şekilde doğrudan katılımında web siteleri ve benzeri platformlar temel araçlar halini almaktadır. Belirtilmesi gerekir ki merkezi veya yerel yönetimlere ait bu platformlar üzerinden sağlanan kamu hizmetlerinin tek taraflı bir bilgilendirmenin çok ötesinde vatandaşın dahil olma çerçevesini katılım, demokrasi ve kalite bakımından oldukça genişletmesi beklenmektedir (Gündoğdu, 2021, s. 341).

E-katılımın temel amaçları; daha fazla kitleye ulaşmak, daha ulaşılır ve anlaşılır olmak, istişareleri ve müzakereleri desteklemek, açık ve şeffaf olmak, paydaş analizini mümkün kılmak, sürekli bir izleme ve değerlendirme imkânı sunmak ve sürekli bilgi akışı sayesinde belirli kitlelerin ilgisini çekmek şeklinde özetlenebilmektedir (Saylam, 2019, s. 97-98). Bu doğrultuda e-katılımın hangi düzeylerde gerçekleştirileceği e-katılım indeksleri tarafından belirlenmiştir. Birleşmiş Milletler (United Nation- UN) tarafından geliştirilen e-katılım indeksine göre bahsi geçen katılım sırasıyla *e-bilgilendirme*, *e-danışma* ve *e-karar verme* şeklinde üç bileşenden meydana gelmektedir. E-bilgilendirme; kamu kurumlarına ait halka açık bilgilerin vatandaşa (web formları, haber grupları, e-posta listeleri vb. araçlar vasıtasıyla) tek yönlü olarak aktarılması anlamını taşıırken, E-danışma ise; kamu yöneticileri tarafından yürütülecek olan kamu politikalarıyla ilgili vatandaşların -son karar verici olarak değilse de- fikirlerine başvurulması anlamını taşımaktadır. Son olarak E-ka-

rar verme; vatandaşların karar alma süreçlerine dahil ettikleri fikir ve önerilerinin, kamu yöneticileri tarafından uygulamalarda kullanılacağı ile ilgili taahhüt verilmesi anlamına gelmektedir (United Nation, 2003, s. 19). Macintosh (2004, s. 3)'de bu e-katılım indeksinin düzeylerine önce *e-etkinleştirme* ile; kamu bilgisinin teknoloji aracılığıyla daha erişilebilir olması, devamında *e-dahil etme* ile; vatandaş katılımının geniş kitleler vasıtasıyla istişareye dönüşmesi ve son olarak da *e-yetkilendirme* ile; vatandaşların daha bilgili ve yetkili şekilde karar alma süreçlerine katılımlarının sağlanması şeklinde atıfta bulunmuştur.

3. YEREL KATILIM VE YEREL KAPASİTE İLİŞKİSİ

Yerel katılım; mahalli idarelerde vatandaşlara şahsi fikirlerini beyan etmelerinde fırsat veren, karar verme süreçlerinde halkın istek ve çıkarlarının gözetildiği halkın ise yönetime şahsen veya teknolojik aletler vasıtasıyla çevrimiçi şekilde dahil olduğu süreci anlatmaktadır (Nabatchi ve Amsler, 2014, s. 3). Tanımdan da açıkça anlaşılacağı gibi halkın özellikle kendilerine en yakın yönetim birimlerinde yani yerel yönetimlerde ve bu yönetim birimlerinin her bir kademesinde alınan kararlarda yer alması katılımın kilit noktasıdır.

Ayrıca yerel katılımında bir toplumdaki vatandaşların kendilerini yönetecek olan organları seçmelerinin yanı sıra bu organların hizmet sunumuna da müdahale etmeleri söz konusudur. Yerel katılım birlikte oluşturma, ortak yönetim, paydaş odaklılık ve demokratik yönetim gibi birçok kavramla sıkı sıkıya ilişkilidir. Yerel yönetimlere doğrudan vatandaş katılımı ise, halkın sadece kendini yönetecek olan temsilcileri seçmesi değil karar alma ve kaynak kullanımı gibi konularda doğrudan doğruya fikir beyan etmesi esasına dayanmaktadır (Yıldırım, Öner, Aksu ve Tatlı, 2011, s. 509).

Bilgilendirme, danışma ve dahil olma şeklinde özetlenen katılım seviyeleri yerel yönetimlerde katılımın ne zaman gerçekleşmesi gerektiği hakkında fikir sahibi olunmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda yerel katılımın ne zaman gerçekleşebileceği; problemlerin saptanmasına, çözüm önerisi olarak alternatiflerin belirlenmesine, bu alternatiflerden birisinin seçilmesine, seçilen çözümün uygulanmasına ve uygulanan çözüm önerisinin analiz edilmesine bağlıdır (Macintosh, 2004, s. 4).

Belirtilen durumlara göre gerçekleşen katılım vatandaşlara olduğu kadar yönetim birimlerine de katkılar sağlamaktadır. Şöyle ki; yerel halkın doğrudan katılım sonucunda yönetimler vatandaşlarını bilgilendirme işlevlerini daha kolay şekilde yerine getirmektedir, veri toplama konusunda fazla mesai harcamalarına

gerek kalmadan katılım sağlayan vatandaşlardan bilgiler elde etmektedir, herhangi bir sorunun çözümü için ihtiyaç duyulan fikir havuzu katılım sayesinde oldukça genişlemektedir, yapılan hizmet sunumlarının değerlendirmesini sağlamak kolaylaşmaktadır ve son olarak yöneten ve yönetilenler arasında anlaşmaya varılması kolaylaşmaktadır (Nabatçı ve Amsler, 2014, s. 9).

Yerel katılım, katılım eyleminin kendisinin olduğu gibi birkaç unsur tarafından etkilenmektedir. Yerel katılımı etkileyen unsurlar hakkında kısa bir bilgiye sahip olmak yerel yönetimlerde doğrudan vatandaş katılımının etkisini anlamak adına verimli olacaktır. Doğrudan vatandaş katılımının yerel yönetimlerde ne zaman, niçin ve nasıl gerçekleşmesi gerektiğine bağlı olarak değişen bu unsurlar dört ana grupta toplanmaktadır. Birincisi; mevzuatı, yerel yönetimin büyüklüğü, siyasi sistem ve kültürü ve de ilgiyi kapsayan idari ve politik ortamdır. İkincisi; doğrudan katılımın hangi sebeplerden kaynaklandığı ve kim tarafından düzenlendiğidir. Burada esas olan katılımın tetikleyici unsurlarıdır. Üçüncüsü; genel amaç ve özel amaçları gerçekleştirmek için oluşturulan katılımın tasarlanmasıdır. Dördüncüsü ise; yerelde gerçekleşen bu doğrudan vatandaş katılımı sürecinin sonuçlarının değerlendirilmesidir (Yavuz, 2019, s. 121-126).

Yerel yönetimlerde karar alma süreçlerine vatandaşların doğrudan katılım sağlamasının birçok faydası olduğu belirtilmektedir. Bu faydalar Akay (2016: s. 4)'de şu şekilde sıralanmıştır; öncelikle vatandaşların yerel siyasete ve karar alma süreçlerine aktif katılımı kararların kalite düzeylerini artıracaktır. Ayrıca katılım sayesinde olası toplumsal çatışmalardan uzaklaşılacak ve ortak kaniya varılma ortamı oluşacaktır. Bir diğer fayda katılım, birçok farklı grubun bir arada yaşadığı toplumlarda empatinin gelişmesine yardımcı olacak ve vatandaş arasındaki iletişim güçlenecektir. Katılım sayesinde alınan kararlar tek bir vatandaşa ya da bir gruba hizmet etmek yerine bütün topluma fayda sağlayacak kararlar şeklinde değerlendirilecektir. Son olarak katılım, yöneticiler ve yönetilenler arasında güven duygusunun pekişmesine yardımcı olarak toplumsal sermayenin olgunlaşmasına imkân sağlayacaktır.

Yerel katılımın devamında açıklığa kavuşturulması gereken kavram olarak kapasite, yapılan tanımların en çok kullanılanına göre; bir amacı gerçekleştirmek için kurulan organizasyonun sürekliliği veyahut imkanları dahilinde devamlılığını sürdürerek ayakta kalması anlamını taşımaktadır. Kapasite daha çok var olan organizasyonun kuruluş hedeflerini gerçekleştirip gerçekleştirmediği ya da hangi ölçüde gerçekleştirdiği ile ilgilidir. Kapasite kavramı aynı zamanda güçlendirme gibi işlemlerle artırılabilen belli ölçümler ile seviyesi belirlenebilen bir kavramdır (Uçar Kocaoğlu, 2019a, s. 119).

Literatürde idari kapasite veya kurumsal kapasite olarak da anılan kavram, temel olarak yönetimlerin problemleri saptarken bu sorunların çözümü için siyasa geliştirme, değerlendirmelerde bulunma ve uygulanacak programları hayata geçirme kabiliyeti olarak tanımlanmaktadır (Honadle, 1981, s. 576). Yine birbirinden farklı birçok tanıma sahip olan yönetsel kapasite kavramı en genel ve net şekilde, kamu kurum ve kuruluşlarının yönetsel anlamdaki problemlerini çözmek adına hayata geçirdikleri uygulamalar olarak tanımlanmaktadır (Kutlu, 2013, s. 460). Bu bağlamda yönetsel kapasite, devletin kaynaklarına yer ve zaman bakımından ne ölçüde sahip olabildiği ile ilgilidir, bu kaynaklar finansal olabildiği gibi fiziksel kaynakları ve insan kaynaklarının yanı sıra bilgi ve iletişim teknolojileri bakımından elde bulunan kaynakları da kapsamaktadır (aktaran Uçar Kocaoğlu, 2019b, s. 122).

Bu şekilde tanımlanan yönetsel kapasiteyi oluşturan birden çok bileşen vardır ve bunlar beş grupta toplanabilmektedir. İlki *kurumsal kaynaklar* başlığı altında insan kaynağını, mali yeterliliği, teknik donanımı ve fiziksel yapıyı kapsamaktadır. İkincisi ise *kurum kültürü* dediğimiz ve bir yapılanmaya ait bütün işleyişi kapsayan soyut olgudur. Üçüncüsü, yapının kendi içinde ve dışındaki bütün ilişkilerini kapsayan *kurumsal ilişkiler* başlığıdır. Dördüncüsü, yöneticiler ve yönetim mekanizmaları değiştikçe değişiklik gösteren *yönetim yaklaşımıdır*. Sonuncusu ise, *mevcut yasal çerçevedir* (Kutlu, 2013, s. 460).

Yönetsel kapasite devletin sorunları çözüme ulaştırması bakımından incelendiğinde dört gruba ayrılmaktadır. Bunlardan birincisi ihtiyaç duyulan siyasaaların oluşturulması ve uygulanmasının yanında hizmetlerin sunumunu da kapsayan hizmet sunum kapasitesidir. İkincisi ise; devletin asıl işi olduğu düşüncesi olarak da yer alan düzenleme ve kontrol mekanizmalarının altının çizildiği düzenleme kapasitesidir. Üçüncüsü organizasyonun ortak hedeflerine ulaşmak için farklı birey veya grupların eş güdüm içerisinde hareket etmesi koordinasyon kapasitesi adı verilmektedir. Organizasyona karşılaşılabilecek herhangi bir durumda bilgi ve strateji sağlama yeteneği ise yönetsel kapasite türlerinin sonuncusu olan analitik kapasiteyi oluşturmaktadır (Lodge ve Wegrich, 2014, s. 19).

Farazmand (2009, s. 1016), yönetsel kapasiteyi; devletin yönetsel işlevinin, uluslararası ilişkilerinin, siyasa uygulamalarının ve programlarının ortak akılla üretilen eylemler bütününe dönüşmesi olarak tanımlamaktadır. Hızla gelişen ve dönüşen dünyamızda küreselleşme sonucunda rekabet ile birlikte belirsizliklerde büyük oranda artmıştır. Buna bağlı olarak da özellikle kamu yönetimlerinde geleneksel yönetim anlayışları işlerliklerini kaybetmiştir. Karmaşıklaşan yeni sorunlar yönetsel kapasitenin geliştirilmesini zorunlu hale getirmiştir.

Yönetmel veya kurumsal kapasite olarak da anılan bu olgu, yerel yönetimler bakımından ayrıca değerlendirilen ve gittikçe daha çok önem atfedilen bir kavramdır. Honadle (1981, s. 83), yerel kapasiteyi tanımlarken, bir yerel yönetim biriminin mevcut yeteneklerinin halihazırdaki problemlerin çözümünde ne kadar etkili olduğunun ve gelecekte karşılaşılabilecek olan sorunların çözümü için ne derece sürdürülebilir olduğunun altını çizmektedir. Buna göre yerel kapasite kurumların sorunları çözme yeteneklerine ve muhtemel sorunlara karşı nerede durduğuna göre değerlendirilmektedir. Yönetimlerin günlük ritüellerini ve yönetim işlevlerini gerçekleştirmek için belirli bir potansiyele sahip olması beklenmektedir. Bu potansiyel, insan kaynakları, teknik alt yapı, fiziksel özellikler vb. birçok değişkene göre farklılık göstermektedir.

Bu bağlamda yerel kapasitenin 1980'li yıllardaki yerelleşme hareketleri ve gelişmekte olan ülkelerde artan kapasite geliştirme stratejileri ile gündeme geldiği ve önem arz etmeye başladığı öne sürülmektedir. Yerel kapasiteyi toplumun yönetimini en etkili şekilde gerçekleştiren araçlar ortaya çıkarmaktadır. Bir yerel yönetimde kapasiteye bakarken üretim üzerinden verimlilik esas alınarak kapasitenin yüksekliğine veya düşüklüğüne bakılmaktadır. Yerel kapasite için vatandaşın kolay ulaşabildiği yönetim kademelerinin düzgünlüğü ve hesap verebilirliği ve şeffaflığı ilke edinmiş halkın toplumsal ihtiyaçlarına yönelik hizmet üreten birimler hayati önem taşımaktadır. Yerel yönetimlerdeki personel, sermaye ve teknoloji üzerinden değerlendirilen kapasite, bu unsurların herhangi birindeki potansiyelin her biri için etkileyici olduğunun altını çizmektedir (aktaran Uçar Kocaoğlu, 2013, s. 13).

Şöyle ki, bir yerel yönetimin personel kaynağının ve bu personellerin iş yapma yetilerinin yüksekliği belirli bir hizmet sunumu için gerekli olan teknolojinin yetersizliği durumunda hizmet sunumu sekteye uğramakta kapasite düşük olarak değerlendirilmektedir. Veyahut aynı şekilde sermayesinin yüksek ve kapsamlı olduğu gerçeği yerel yönetimin personelinin etkin ve işlevsel olacağı anlamını taşımamaktadır. Bu örnekler bu üç unsur üzerinden daha da çeşitlendirilebilir. Fakat buradaki esas nokta kapasiteye özellikle yerel yönetimlerin kurumsal kapasitesine bakarken birden çok unsurun değerlendirilmesi gerekliliğidir. Halkın istek ve ihtiyaçlarını karşılama ön koşulu ile görev alan yerel yönetim kuruluşları ve seçilmiş organları bu temel amaçlarını yerine getirebilmek için belirli kaynaklara sahip olmanın yanı sıra o kaynakların performanslarını geliştirmekle de sorumludurlar.

4. VATANDAŞ KATILIMININ YEREL KAPASİTEYE ETKİSİ

Yerel kapasitenin geliştirilmesi konusu çoğunlukla kentsel gelişim üzerinden şekillenen bir süreç olarak ele alınmaktadır. Yarını olan, etkin hizmet sunumu gerçekleştirebilen kent yönetim aktörlerinin yeterli yetkilerle donatılmış olması ve sürdürülebilir kentsel gelişim yerel kapasitenin bir diğer belirleyicileri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel kapasite geliştirilirken altının çizilmesi gereken can alıcı nokta kapasite geliştirme planlarının kentsel gelişim stratejileri ile bire birer benzerlik göstermesidir. Yani kapasitenin gelişmesi temelde kentsel hayatın ve yönetimin gelişmesine bağlıdır. Bu yüzden bu iki hedef ortak bir potada eritilirken gelişme hedefleri, kapasitenin potansiyelini belirleyen sistem ve kapasiteyi geliştirme amacını icra eden kurum ve kuruluşlar doğru analiz edilmelidir (Akın, 2015, s. 61).

Yerel kapasitenin en önemli belirleyicisi sunulan yerel hizmetlerin kalitesidir. Yerel katılımın kapasite üzerindeki etkilerini tartışırken bakılması gereken kritik noktalardan biri hizmet kalitesidir. 1980'lerden itibaren yeni kamu yönetimi anlayışının yaygınlaşması ve yönetim olgusunun benimsenmesi kamu kurumlarının hizmet sunumlarında birtakım değişikliklere yol açmıştır. Kamu kurumları özellikle yerel yönetimler, hizmetlerini vatandaş istek ve beklentileri ışığında oluşturmaya ve hatta müşteri odaklı hizmet sunumuna yönelmişlerdir. Buna bağlı olarak sunulan hizmetlerin kalitesi vatandaşların algıları ile belirlenmeye başlanmıştır. Yani bir hizmet muhatabı vatandaş memnun ediyorsa kaliteli, etmiyor vatandaşın beklentisini bire bir de karşılamıyorsa kalitesiz şeklinde nitelendirilmeye başlamıştır. Günlük yaşamın vazgeçilmezleri olan yerel yönetim hizmetleri ve yerelde yürütülen politikalar vatandaş memnuniyeti ile işlevsellik kazanmaktadır. Bu memnuniyetin olumlu veyahut olumsuz seyrinin izlenmesi ise büyük ölçüde vatandaşın doğrudan katılımına bağlıdır. Verilen hizmetlerin kalitesi konusunda vatandaşların katılımı, yerel halkın beklenti veya problemlerine kulak vermek ve müşteri odaklı yerel hizmetler üretmek; hizmetin algılanan kalitesini yükseltmenin temel unsurları olarak yerel yönetimler tarafından yerine getirilmeye başlanmıştır. Yerelde doğrudan vatandaş katılımı, bunların yanı sıra halkın öncelikli sorunlarının belirlenmesi ve etkili şekilde çözüme kavuşturulması için de en etkin araçlardan biri olarak görülmektedir (Yavuz, 2019, s. 126).

Yerel katılımın yerel hizmetler üzerinde iki temel olumlu etkisi vardır. Bunlardan ilki, vatandaşların karar alma süreçlerinde istek ve arzularının yanı sıra şikayetlerini de belirtmesi ve bu fikirlerin karar alma süreçlerine dahil edilmesi yerel halkın hizmetten beklentisinin daha kolay bir şekilde karşılanmasını sağlamaktadır. İkinci olumlu etki ise; doğrudan katılım yerel kaynakların etkin ve verimli bir şekilde tüketilmesini ve sunulması gereken hizmetlerin bir öncelik sırasına

konulmasını bu sıraya göre sunulmasını sağlamaktadır (Yavuz, 2019, s. 127). Bu bağlamda yerel yönetimlerde doğrudan vatandaş katılımı hizmet kalitesini artırıcı bir etkiye sahiptir.

Yönetmel kapasiteyi doğrudan doğruya etkileyen yerel katılım konusunda dikkat edilmesi gereken unsurlar Seçkiner Bingöl (2021: s. 1961)'de altı başlık halinde özetlenmiştir. Buna göre yerel hizmetlerin etkinliği ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi bakımından doğrudan katılım sürecinde dikkat edilmesi gereken ilk unsur; hedeflerin vatandaşlarla birlikte belirlenmesi ve vatandaş odaklı bir bakış açısıyla hareket edilmesidir. İkinci unsur; katılım sürecinde doğru kişilerin yer alması yani hizmetin muhatabının belirleyici olmasıdır. Üçüncü unsur; kentsel projelerin hayata geçirilmesinde kentlilerin alacağı-alması gereken rollerin belirlenmesidir. Dördüncü unsur; kentsel projelerin önceden vatandaş girdisi sağlanarak hazırlanmış olan bir plana uygun şekilde doğrudan vatandaş katılımıyla uygulanmasıdır. Beşinci unsur; katılım konusunda adaletli bir güç dengesinin kurulması karar alma süreçlerinde hep güçlü ve kalabalık tarafların değil azınlıkta olan ve dezavantajlı grupların da söz sahibi olabilmesidir. Sonuncu unsur ise; doğrudan vatandaş katılımı için gerekli platformların ve teknik ekipmanların kullanılması ve bunları denetlemek üzere katılım değerlendirme mekanizmalarının ortaya çıkarılmasıdır.

Halkın yerel karar alma mekanizmalarına doğrudan katılım sağlayabilmesi için en sık kullanılan yöntemlerden bazıları; *Kent Konseyleri, Kadın ve Gençlik Meclisleri, Çalışma Grupları, Geri Çağırma, Katılımcı Bütçeleme, Danışma Kurulları, Halk Oylaması, Halk Toplantısı, Planlama Forumları, Yurttaş Kurulları, Gelecek Atölyeleri, İnternet Ağı, Yuvarlak Masa Toplantıları, Kamuoyu Yoklaması* vb. uygulamalardır (Yılmaz ve Telsaç, 2021: s. 248-251). Bu uygulamalar sayesinde yerel yönetimler vatandaşlarının nabzını tutabilmekte ve demokratik şekilde oluşturup sunduğu yerel hizmetlerden aldığı geri dönüşlerle kapasitelerini geliştirebilmektedir. Yerel kapasitenin geliştirilmesinde en temel unsurun yerel halk olduğu göz önünde bulundurulduğunda yerel halkın hangi yol ve yöntemle olursa olsun karar verme süreçlerinde aktif rol alması; yerel yönetimlere kapasitelerinin güncel durumunu yorumlamak ve geliştirmek için imkan sağlayacaktır.

Vatandaş katılımı ve yerel yönetmel kapasite ilişkisi bağlamında yerel katılımın etkinlik kazanması, yerel hizmet kalitesinin yükselmesi ve kente ait projelerin sürdürülebilirliği açısından yukarıda sayılan katılım yöntemlerinden kent konseylerine ayrıca bir parantez açmak faydalı olacaktır. 1992 yılında Birleşmiş Milletler tarafından Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde düzenlenen Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda ortaya çıkan önemli belgelerden biri olan 'Yerel Gündem 21'sayesinde dünyanın gündemine gelen Kent Konseyi uygulaması ([76](https://sustainable-</p></div><div data-bbox=)

development.un.org), yerelde katılımı ve işbirliğini teşvik etmektedir. Ülkemizde ise 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Yasası'nın 76.maddesinde 'Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.' şeklindeki ibare ile yasalaşarak etkinlik kazanmıştır (<https://www.mevzuat.gov.tr>). Yerel demokrasiye her grup vatandaşın (genç, yaşlı, kadın, engelli vb.) katılımının önünü açan kent konseyleri yönetim denilen çok paydaşlı yönetim anlayışının hayata geçmesinde önemli bir mekanizma olarak değerlendirilmektedir. Yapılan ampirik çalışmalar kent konseylerinin yereldeki vatandaşların tümünü kapsayıcı nitelikte olduğu ve bu yapıların faaliyet alanlarının özellikle büyükşehir belediyeleri olmak üzere belediyelerde her geçen gün işlevselliklerini arttırdıkları yönünde olumlu sonuçlar elde etmiştir (Can ve Akman, 2021; s. 109, 117).

İster merkezi yönetim kuruluşları olsun ister yerel yönetim kuruluşları olsun kamu kurumları günümüz dünyasında ayakta kalabilmek için değişim taleplerini gerçekleştirmek ve de yönetsel kapasitelerini geliştirmek durumundadır. Bilindiği üzere kapasite çok bileşenli bir kavramdır buna bağlı olarak kapasiteyi geliştirebilmek için bu bileşenlerin potansiyelleri ve birlikte analizi büyük önem taşımaktadır. Mevcut durum için bu bileşenlerin potansiyelleri göz önünde bulundurulurken gelecekte ortaya çıkabilecek olan sorunlar için de çözüm üretip üretemeyeceklerine bakılmalıdır. Tüm kurum ve kuruluşlar az ya da çok çevresel etkenlerden etkilenmektedir. Bu yüzden yalnız kendi insan kaynaklarına, finansal kaynaklarına ve fiziksel kaynaklarına bakmak sadece bunları geliştirmeye dönüştürmeye çalışmak kurumsal kapasiteyi geliştirmeye yetmeyecektir. Yönetsel kapasitenin geliştirilmesinde iç kaynaklar kadar dış kaynaklar da önem taşımaktadır. Kurum olarak kendi iç kaynaklarının hepsinde gelişim sağlamanın yanı sıra dünyadaki ve çevresindeki teknolojik, sosyal değişen bütün süreçlere dahil olmayı başaran kurumlar yönetsel kapasitelerini geliştirmekte; hizmet kalitelerini yükselterek müşteri odaklı yönetimler haline almaktadır. Bu durum ise onların varlığına sürdürülebilir bir nitelik kazandırmaktadır (Uçar Kocaoğlu, 2019b, s. 124).

Özetle; yerel yönetimlerde doğrudan vatandaş katılımı, yerel halkın temel ihtiyaçlarını belirlemek, kamu kaynaklarını verimli kullanmak, yerel sorunlara faydalı çözümler üretmek ve hizmet kalitesiyle vatandaş memnuniyetini artırmak gibi pek çok amaca hizmet edebilen etkili bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel katılımın yaygınlaştırılması ve etkili hale getirilebilmesi için, öncelikle ilgili süreçlerin daha iyi anlaşılması ve temel sorunların tespit edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Yerel yönetimlerde doğrudan vatandaş katılımının incelenmesinde çok boyutlu yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir. Yerel katılımın ne zaman ne amaçla, nasıl, hangi mekanizmalarla, ne sıklıkta, kimlerin girişimiyle, hangi katılımcılarla gerçekleştiği ve sonuçlarının ne olduğu gibi sorular kavramsal ve kuramsal çerçeve oluşturulurken göz önünde tutulmalıdır. Yerel yönetimlerde doğrudan vatandaş katılımı, idari ve politik ortam, katılım sürecini kimin düzenlediği ve motivasyonlarının ne olduğu, katılım sürecinin tasarımı ve katılımın sonuçları gibi unsurlara göre farklılık göstermektedir (Yavuz, 2019, s. 127).

Bilgi ve iletişim teknolojilerinden kaynaklı dijital dönüşüm, değişen dünya düzenindeki sektör bazlı gelişmeler ve demokratik yönetim olgusunun yaygınlık kazanması ile birlikte vatandaş ve vatandaş katılımı bambaşka anlamlar ifade eder olmuştur. Küreselleşme sürecinin hız kesmeden devam etmesi tüm dünyayı birbirinden haberdar olan küçük bir yer haline getirmiştir. Bunun sonucunda ise kamu kurum ve kuruluşlarından beklentiler köklü değişimlere uğramıştır. Vatandaşlarını birer müşteri gibi gören kamu kurumları, gün geçtikçe onları daha fazla memnun etmenin yol ve yöntemlerini aramaya başlamış, yönetsel kapasitenin geliştirilmesine özel bir çaba harcanır olmuştur. Artık vatandaşların istek ve arzuları ile şekillenen hizmetler sunulmakta, hizmet sunumu sıralamasını yerel halk belirlemektedir. Özellikle yerel yönetimlere doğrudan vatandaş katılımı sadece halkın demokrasi isteğini karşılamamakta aynı zamanda yerel yönetimlerin sundukları hizmetleri belirleme, uygulama ve değerlendirmesine de yardımcı olmaktadır.

Nihai olarak, yerel yönetimlere doğrudan vatandaş katılımı hizmetlerin etkinlik ve verimlilik açısından ilerlemesine yardımcı olmaktadır. Halkın ne istediğini bilen, ona göre hizmet üreten kamu kuruluşları kapasitelerini geliştirmekte ve kentsel gelişimlerini de sürdürülebilir bir hale getirmektedir. Bunu yaparken kurumun kendi öz unsurlarını göz önünde bulunduran organizasyon bir yandan da çevresel etkenlerin baskısını göz ardı etmemekte bütünsel bir kapasite geliştirme ile yönetsel ağımlı genişletmektedir. Yerel yönetimlere katılan halk ise sesini duyurabilmenin verdiği haz ile süreçlere daha çok ilgi göstermekte ve dahil olmaya çalışmaktadır. Yerel yönetimlerde doğrudan vatandaş katılımı kapasitenin artırılması bakımından hem yönetenler hem de yönetilenler için etkin bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

5. SONUÇ

Demokratik toplumlarda halkın yönetime katılma fırsatlarının her geçen gün artması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin baş döndürücü hızı ve küreselleşme kamu kurumlarının yönetsel kapasitelerini gelişim baskısı ile yüzleştirmektedir. Özellikle

yerel yönetim kurumlarının kaynaklarını ne kadar verimli ve etkili kullandıkları günümüzde vatandaşlar tarafından sorgulanır bir hal almıştır. Yönetimsel kapasitelerinin mevcut sorunları ve gelecekte karşılaşılabilecek sorunları çözmedeki işlevselliği yönetimleri ayakta tutan belirleyici unsur haline almaktadır.

Yönetimsel kapasitenin geliştirilmesi etkinlik ve verimlilik için belirleyici ana unsurlardan biridir. Şöyle ki bir yerel yönetim birimlerince sunulan hizmetin vatandaşın beklentilerini ne kadar karşıladığı, vatandaşın öncelik sırasına uyup uymadığı ve kaynak israfına sebep olup olmadığı günümüzde hizmet kalitesi algısı için hayati önem taşımaktadır. Artık devletin ürettiği hizmeti sorgulamadan tüketen vatandaşın yerini ne istediğini bilen, hizmetten beklentileri karşılığında bir kalite algılayan vatandaş almıştır.

Dünyadaki her şey gibi kamu yönetimi kuruluşları da değişmektedir. Bu değişim kurumlarda gelişme-dönüşme konusunda baskılar oluşturmaktadır. Buna bağlı olarak kurumlar değişen şartlara uyum sağlamak için yönetimsel kapasitelerini geliştirmenin, hizmet kalitelerini yükseltmenin ve müşteri memnuniyetini maksimum seviyeye çekmenin yol ve yöntemlerini aramaktadır. Bir kamu kurumu günün ve geleceğin değişimlerini ön görebilir olmalıdır. Bu değişimlere uyum sağlayabilmek için ise gerekli teknolojiye ve bilime sahip olmanın yanı sıra, eğitime önem veren öğrenen bir kurum kültürü edinmelidir. Yerel yönetimler, yerel halkın istek ve taleplerini yerine getirirken sosyal-ekonomik bütün gelişmeleri de göz önünde bulundurarak çevresel etkilerden pozitif yönlü etkilenen bir yönetimsel kapasite ortaya çıkarmalı ve onu sürdürebilmenin yollarını bulmalıdır. Başarılı ve sürdürülebilir bir kurum olmanın temel şartı yönetimsel kapasiteyi doğru ve etkili şekilde geliştirmek olarak görülmektedir.

Doğrudan vatandaş katılımı yerel hizmetlerin sunumunda belirli değişim ve dönüşümlere ortam hazırlamaktadır. Yerel halk özellikle gündelik ihtiyaçlarını karşılayan hizmet kuruluşlarına istek ve şikayetlerini belirtmek amacıyla katıldığında hem hizmet kalitesi artmakta hem kaynak israfı önlenmekte hem de yönetimler vatandaşlarını daha iyi tanıyan, onlara daha çok hitap eden hizmetler üretebilmektedir. Bu kapsam da vatandaş katılımı özellikle temsilci seçmenin dışında süreç ve kararlara müdahale açısından önemlidir.

Günümüzde sürekli sayıları artan mekanizmalar sayesinde vatandaşların yönetime bire bir veya çevrimiçi olarak katılması kolaylaşmıştır. Özellikle yerel yönetimlere ulaşılabilirliğin kolay olması, yerel yönetimlerin ise artık vatandaş odaklı hizmet üretme gayesinde olması çift taraflı olarak doğrudan vatandaş katılımının desteklendiği anlamını taşımaktadır. Demokratik bir toplum olmanın da gerekliliği

olan vatandaş katılımı, yerel yönetim kuruluşlarının etkin ve verimli şekilde hizmet sunmasına her konu bakımından hizmet etmektedir. Daha çok tercih edilen ve rekabet edebilen hizmet sunumu için ise doğrudan vatandaş katılımı artarak devam etmeli, vatandaşlar kendileri ile ilgili süreçlerde karar verme mekanizmalarında yer almaya özen gösterirken yönetimler de vatandaşların fikir ve önerileri doğrultusunda şekillendirdikleri hizmetleri kaynak israfı olmadan muhataplarına ulaştırmalıdır. Şu da unutulmamalıdır ki, toplumun her kesimi vatandaş tabiri içinde yer almaktadır. Dezavantajlı kısımda yer alınması karar verme süreçlerinden dışlanma anlamı taşımamalıdır. Aksine demokratik yönetimler bu dezavantajlı vatandaşlarına ekstra özen göstermeli hizmet sunumlarında onların fikir ve önerilerine öncelik vermelidir.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Yazar Katkıları: Betül DİLFİRUZ, çalışmanın tamamında tek başına katkı sunmuştur.

Çıkar Beyanı: Yazarlar ya da herhangi bir kurum/kuruluş arasında çıkar çatışması yoktur.

Ethics Statement: The authors declare that the ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In the event of a contrary situation, the Journal of Public Administration and Policy has no responsibility and all responsibility belongs to the author of the study.

Author Contributions: Betül DİLFİRUZ has contributed to all parts and stages of the study

Conflict of Interest: There is no conflict of interest among the authors and/or any institution.

KAYNAKÇA

- 5393 sayılı Belediye Kanunu. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf>
- Akın, U. (2015). *Kent Yönetimi ve Planlama Projelerinde Kurumsal Kapasite, Proje Yönetim ve Yenilikçilik: İstanbul'da İMP Deneyimi*. (Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Akay, H. (2016). *Yerel Yönetimlerde Katılımcı Mekanizmalar ve Süreçler*. İstanbul: Türkiye Avrupa Vakfı.
- Akyıldız, B. (2019). *Yerel Yönetimlerde Yer Alan Kadınlara Toplumsal Cinsiyetin Yansıması: Konya İli Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Avrupa Kent Bilgi Ağı (AKBA-EUKN). (2019). *What is public participation*. Erişim adresi: <https://www.eukn.eu>
- BM. (1992). Gündem 21. Erişim Adresi: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>
- Can, Y. ve Akman E. (2021). Türkiye'de Kent Konseylerinin Covid-19 Sürecindeki Etkinliği: Akdeniz Bölgesinde Büyükşehirlerde Faaliyet Gösteren Dört Kent Konseyi Üzerinden Nitel Bir Araştırma, *Kamu Yönetimi ve Teknoloji Dergisi*, 3(1), 102- 121.
- Farazmand, A. (2009). Building Administrative Capacity for the Age of Rapid Globalization: A Modest Prescription for the Twenty-First Century, *Public Administration Review*, 69(6), 1007-1020.
- Gündoğdu, H. G. (2021). Web Sitelerinin E-Katılım Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma: Türkiye Büyükşehir Belediyeleri Örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(28), 338- 367.
- Honadle, B. W. (1981). A Capacity-Building Framework: A Search for Concept and Purpose, *Public Administration Review*, 41(5), 575-580.
- IAP2 (2007). *International Association for Public Participation*. Spectrum of Public Participation. Erişim Adresi: <http://bettertogether.sa.gov.au>
- Kaypak, Ş. (2011). Katılımcı Yönetim Mekanizması Olarak Kent Konseyleri, *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi, 1, 134-158.

- Kutlu, Ö. (2013). Yerel Yönetimlerde Kurumsal Kapasite Geliştirme Çalışmaları. Eyüp G. İşbir (Ed.). *Kamu Yönetiminde Değişim ve Güncel Sorunlar*. (s. 459-479) içinde Ankara: TODAİE.
- Kutlu, Ö. (2019). Demokrasi ve Doğrudan Vatandaş Katılımı. Belgin Uçar Kocaoğlu (Ed.). *Kamu Yönetiminde Doğrudan Vatandaş Katılımı*. (s. 1-29) içinde Ankara: İmaj Yayınevi.
- Kutlu, Ö. ve Kahraman S. (2018). Yerel Yönetim Değerleri. Muzaffer Şeker vd. (Ed.). *Kurumlarda Değerler*. (s. 117-150) içinde Konya: NEÜ Kültür Yayınları.
- Lodge, M. C. and Wegrich K. (2014). Governance Innovation, Administrative Capacities, and Policy Instruments. Martin Lodge and Kai Wegrich (Ed.). *The Problem-Solving Capacity of the Modern State*, (s. 1-22) içinde Oxford: Oxford University Press.
- Macintosh, A. (2004). Characterizing E-Participation in Policy-Making. *In the Proceedings of the Thirty-Seventh Annual Hawaii International Conference on System Sciences*.
- Morgan, P. (2006). The Concept of Capacity. *A Contribution to the Larger Report Capacity, Change and Performance*.
- Nabatchi, T. and Amsler L. B. (2014). Direct Public Engagement in Local Government. *The American Review of Public Administration*, 44 (4), 1-26.
- Saylam, A. (2019). Kamu Yönetiminde E-Katılım. Belgin Uçar Kocaoğlu (Ed.). *Kamu Yönetiminde Doğrudan Vatandaş Katılımı*. (s. 91-115) içinde Ankara: İmaj Yayınevi.
- Seçkiner Bingöl, E. (2019). Doğrudan Vatandaş Katılımına İlişkin Kavramsal Çerçeve. Belgin Uçar Kocaoğlu (Ed.). *Kamu Yönetiminde Doğrudan Vatandaş Katılımı*, (s. 51-70) içinde Ankara: İmaj Yayınevi.
- Seçkiner Bingöl, E. (2021). Akıllı Şehirlerde Vatandaş Katılımı: Sistematik Bir Literatür Analizi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11(4), 1946-1966.
- TDK. (2022). Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/?kelime=kapasite%20artt%C4%B1r%C4%B1c%C4%B1>
- TDK. (2022). Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/?kelime=KATILIM>
- Uçar Kocaoğlu, B. (2013). *Belediyelerde Yönetimsel Kapasite Değerlendirmesi: İç Anadolu Bölgesi ve Arizona Eyaleti Belediyeleri Örneklerinin Karşılaştırılması*. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Uçar Kocaoğlu, B. (2019). Doğrudan Vatandaş Katılımı Araçları (Mekanizmaları). Belgin Uçar Kocaoğlu (Ed.). *Kamu Yönetiminde Doğrudan Vatandaş Katılımı*. (s. 71-90) içinde Ankara: İmaj Yayınevi.

- Uçar Kocaoğlu, B. (2019). Kamu Kurumlarında Yönetmel Kapasitenin Güçlendirilmesi. *Sayıştay Dergisi*, 114, 117-133.
- United Nations (2003). World Public Sector Report 2003: E-Government at the Crossroads. New York: United Nations.
- Yavuz, N. (2019). Yerel Yönetimlerde Doğrudan Vatandaş Katılımı. Belgin Uçar Kocaoğlu (Ed.). *Kamu Yönetiminde Doğrudan Vatandaş Katılımı*, (s. 117-132) içinde Ankara: İmaj Yayınevi.
- Yıldırım, U., Öner Ş., Aksu H. ve Tatlı S. (2011). Yerel Temsil ve Katılım Bağlamında Belediye Meclisleri: Kahramanmaraş ve Sivas Örnekleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 507-530.
- Yılmaz, V. ve Telsaç C. (2021). Yerel Yönetimler ve Katılım. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(40), 235- 257.